

Παράρτημα: Γενικά συμπεράσματα Ετήσιας Έκθεσης 2016 για την Εκπαίδευση

Από το σύνολο των παρατηρήσεων της Ετήσιας Έκθεσης 2016 για την Εκπαίδευση προκύπτουν τα ακόλουθα γενικά συμπεράσματα για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στο μέρος που αφορά στην **Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια** εκπαίδευση:

- **Το σύστημα υποκρύπτει ασυνέπειες στη δομή και τους στόχους του.** Σε όλες τις παραμέτρους που ανιχνεύτηκαν στην παρούσα μελέτη, τα υποσυστήματα και οι βαθμίδες αποκλίνουν σημαντικά και χωρίς συνέπεια που να ανταποκρίνεται στη θέση και στο ρόλο τους στο σύστημα. Για παράδειγμα, η επάρκεια υποδομών διαφοροποιείται από βαθμίδα σε βαθμίδα συγκλίνοντας σε μη επικοινωνούντα υποσυστήματα. Το **Γυμνάσιο** αποτελεί το δυνατό σημείο της **Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης σε όλους τους δείκτες, ενώ το **Γενικό Λύκειο** εμφανίζεται ως δυνατό σημείο μόνο ως προς το δείκτη επάρκειας **αιθουσών**, όπου κατέχει την υψηλότερη τιμή μεταξύ όλων των επιμέρους βαθμίδων της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης. Το **Επαγγελματικό Λύκειο & ΕΠΑΣ αρμοδιότητας** εμφανίζεται ως δυνατό σημείο μόνο ως προς το ποσοστό του διδακτικού προσωπικού με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα, κατέχοντας υψηλή τιμή μεταξύ των επιμέρους βαθμίδων της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης, την ίδια στιγμή που σε όλους τους υπόλοιπους δείκτες καταλαμβάνει συνήθως την τελευταία θέση, ως το αδύνατο σημείο της **Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης.
- **Το σύστημα δεν διαθέτει οικονομικούς πόρους για την ανάπτυξη της στρατηγικής του.** Οι πόροι έχουν εξαντληθεί στην περίοδο μετά το 2010, ειδικά το Πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων του ΥΠΕΘ εμφανίζει πολλαπλές βασικές ανάγκες σε διδακτικό προσωπικό, καλύπτεται από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, ενώ ταυτόχρονα καταγράφεται υψηλή γήρανση του διδακτικού προσωπικού, αφού η αναλογία 1-10 δεν τηρήθηκε.
- **Το σύστημα γεννά μικρότερα μέρη και ειδικές κατηγορίες σχολείων επειδή αδυνατεί να συμπεριλάβει στο σχεδιασμό του τη διαφορετικότητα, ακόμα και όταν του είναι αναγκαία.** Παραδόξως δημιουργεί τμήματα και μονάδες **ειδικής αγωγής**, χωρίς σύγκλιση με τη μονάδα που τα φιλοξενεί. Ταυτόχρονα το σύστημα δεν διαθέτει εξειδικευμένη επιστημονική καθοδήγηση και αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό για τις σχολικές μονάδες που διαθέτουν

αυξημένο αριθμό **αλλοδαπών** μαθητών. Παράλληλα, οι εσπερινές σχολικές μονάδες του **Γυμνασίου** και κυρίως οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των υποσυστημάτων της ανώτερης **Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης (Γενικό και Επαγγελματικό Λύκειο) θέτουν άμεσο ζήτημα επαναπροσδιορισμού του ρόλου τους.

- Το σύστημα ενώ ελέγχει το **δημόσιο** τομέα και εποπτεύει τον **ιδιωτικό** τομέα της εκπαίδευσης, οι δύο τομείς εμφανίζονται να έχουν εντελώς διαφορετικές στρατηγικές επιλογές σε απολύτως βασικά θέματα, τα οποία επιπλέον διαφοροποιούνται ανάλογα και με τον τύπο της σχολικής μονάδας (**ημερήσιο -εσπερινό**). Από τη σύγκριση των δεικτών «εισροών» και «εκροών» στους δύο τομείς είναι εμφανείς οι διαφορετικές **προτεραιότητες επένδυσης** κάθε τομέα εκπαίδευσης (στο διδακτικό προσωπικό ο **δημόσιος** τομέας και στις υποδομές ο **ιδιωτικός**).
- Η παραγωγή σταθερά μειωμένων παραγομένων «ικανοποιητικών» εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων στις εσπερινές σχολικές μονάδες του **Γυμνασίου**, έναντι των αντίστοιχων ημερησίων μονάδων της βαθμίδας υποβαθμίζει τον εκπαιδευτικό ρόλο των συγκεκριμένων μονάδων και επομένως, απαιτείται ανάληψη συγκεκριμένης πολιτικής πρωτοβουλίας για τη βελτίωση της εικόνας τους.
- Το σύστημα αγνοεί, ή υποτιμά, την υπαρκτή γεωγραφική διάσταση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων γι' αυτό και δεν διαφοροποιεί άνισα τις «Εισροές» του ανάλογα με τις μεγαλύτερες ανάγκες.
- Η Ελλάδα προσεγγίζει ικανοποιητικά τους **ευρωπαϊκούς στόχους** (ευρωπαϊκά πλαίσια αναφοράς) αλλά όχι με την ανάπτυξη συγκεκριμένων μηχανισμών στο πλαίσιο ενός δομημένου στρατηγικού σχεδιασμού.
- Οι ετήσιοι ρυθμοί μεταβολής όλων των μεγεθών της εκπαίδευσης από έτος σε έτος είναι **μικροί**. Πρόκειται για ρυθμούς συντήρησης και όχι δομικής αλλαγής του συστήματος. Το μέγεθος και το εύρος των διαφοροποιήσεων στο σύστημα το καθιστούν ανελαστικό και ουσιαστικά δυσκίνητο, με αποτέλεσμα να καθίσταται αναποτελεσματικός ο όποιος στρατηγικός σχεδιασμός. Δεν είναι επομένως απορίας άξιο ότι, την τελευταία δεκαπενταετία, ενώ ευδοκιμούν οι εκπαιδευτικές καινοτομίες μικρο-κλίμακας (πειραματικές εφαρμογές), το σύστημα δεν εισπράττει τα οφέλη της καινοτομίας την οποία εφάρμοσε. Επιπλέον, η απόσταση των παραγωγικών του μονάδων, που υλοποιούν την καινοτομία, από το κέντρο λήψης και ελέγχου των αποφάσεων, αποδεικνύεται τεράστια, χωρίς να έχει εφαρμοστεί ένα άμεσο, αξιόπιστο και αποτελεσματικό δίκτυο αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ των δύο κέντρων. Ταυτόχρονα απουσιάζει η διαδικασία διασφάλισης της ποιότητας των παραγόμενων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων.

- Η διοίκηση του συστήματος, με ευθύνη της πολιτικής ηγεσίας, αποδεικνύεται χωρίς συνέχεια και συνέπεια, ασταθής και χωρίς πρωτοβουλία διαιωνίζοντας ένα πεπαλαιωμένο πυραμιδωτό σχήμα άσκησης-διαχείρισης της εξουσίας της (Σ.Π.Δ.Ε., 2009). Όταν όμως η άσκηση της διοίκησης του ανθρώπινου δυναμικού καθίσταται ανελαστική και τυπολατρική, επιχειρηματολογεί αποκλειστικά για την αξιολόγηση τυπικών προσόντων, εμφανίζεται χωρίς σχέδιο στην κοινωνική πρόκληση για πρωτοβουλία και αλλαγή, και ουσιαστικά καταδικάζει κάθε προσπάθεια για καινοτομία και αλλαγή. Η διοίκηση της καινοτομίας στην εκπαίδευση οφείλει να προηγείται των διαδικασιών, και να μην αυτό-προσδιορίζεται μπροστά σε αδιέξοδα διευρύνοντας τις ασυνέπειες και τις αντιφάσεις του συστήματος. Η απλοποίηση των στόχων και του οράματος θα πρέπει να διατρέχει ολόκληρο το δίκτυο της διοίκησης της εκπαίδευσης κινητοποιώντας τις παραγωγικές μονάδες ώστε να αναπτύξουν τη δυναμική τους. Η κινητοποίηση προς την αλλαγή θα καταγραφεί στη σημαντική διαφοροποίηση του ρυθμού μεταβολής των δεικτών «**εισροών**» του συστήματος, και μεσο-βραχυπρόθεσμα στην αντίστοιχη των δεικτών «**εκροών**» που αποτελεί και το τελικώς ζητούμενο.